

Переваги цього варіанту полягають у можливості розробити спеціальні норми, які б враховували особливості створення творів у зв'язку з виконанням обов'язків військової служби, зокрема:

- визначення особливого статусу автора-військовослужбовця;
- встановлення специфічних критеріїв для визнання твору створеним у зв'язку з виконанням обов'язків військової служби;
- регулювання питань конфіденційності та державної таємниці, які часто супроводжують діяльність військовослужбовців;
- визначення особливостей розподілу майнових прав на такі твори та право на винагороду.

Однак, впровадження нового інституту також має свої виклики, таких як потреба у створенні нової судової практики та тлумаченні нових норм і можливі складнощі у розмежуванні цього інституту з інститутом службових творів.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що питання належності прав інтелектуальної власності на комп'ютерні програми, створені військовослужбовцями під час виконання ними обов'язків військової служби є не тільки актуальним, але й потребує негайного законодавчого та методологічного вирішення задля дотримання інтересів національної безпеки та інтересів держави в цілому. Важливо знайти баланс між захистом прав авторів-військовослужбовців та забезпеченням інтересів держави у сфері національної безпеки та оборони. У будь-якому випадку, вирішення цієї проблематики вимагає ґрунтовного аналізу та обговорення з усіма зацікавленими сторонами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX: станом на 15 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Максим ГУНЬКО

магістрант з економіки, Національний технічний університет «ХПІ»

науковий керівник: Максим ТКАЧОВ

к.е.н., доцент, Національний технічний університет «ХПІ»

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Економіко-правові проблеми інтелектуальної власності (ІВ) є актуальними через швидкий розвиток технологій та глобалізацію. Тема правових проблем

інтелектуальної власності в Україні є досить актуальною, оскільки ця сфера безпосередньо впливає на економічний розвиток держави, стимулювання інновацій та розвиток науки і техніки. Однак, правове регулювання інтелектуальної власності в Україні стикається з численними викликами та проблемами [1-12]. Українське законодавство іноді не відповідає сучасним вимогам міжнародних конвенцій, що ускладнює захист прав інтелектуальної власності [2, 7, 9, 11]. У цій науковій доповіді розглянемо основні аспекти, що впливають на ефективність захисту прав інтелектуальної власності в Україні, а також шляхи їх вирішення.

1. Недосконалість законодавства. Багато країн стикаються з проблемою відставання законодавчих норм від розвитку технологій. Нові інноваційні продукти часто не можуть бути захищені належним чином через застарілі закони. Законодавство України про інтелектуальну власність, хоча і включає основні міжнародні стандарти, залишається недосконалим і часто відстає від світових тенденцій. Однією з основних проблем є неузгодженість нормативних актів, що регулюють різні аспекти інтелектуальної власності, а також відсутність чітких механізмів їх реалізації.

2. Проблеми з правозастосуванням. Однією з основних проблем є піратство, незаконне використання творів та винаходів. Це стосується не лише програмного забезпечення, музики чи фільмів, але й патентів на технології, що використовуються без дозволу правовласників. Навіть наявність законодавства не гарантує ефективного захисту прав інтелектуальної власності. Наявність законів їхнє застосування може бути нерегулярним або непрозорим, що створює невизначеність для власників прав. В Україні залишається високим рівень піратства, контрафакції та інших порушень прав інтелектуальної власності. В Україні недостатньо ефективних механізмів для боротьби з порушеннями прав ІВ. Це може призводити до того, що порушники залишаються без покарання, а правовласники не мають змоги ефективно захистити свої інтереси. Причини цього криються як у низькому рівні правосвідомості громадян, так і в слабкості судової системи, яка часто не може забезпечити ефективний захист прав.

3. Недостатня робота з формування правосвідомості. Одним з ключових елементів у боротьбі з порушеннями інтелектуальних прав є робота з формування правової культури в суспільстві. В Україні необхідно підвищувати рівень обізнаності громадян та бізнесу щодо важливості дотримання прав інтелектуальної власності. Багато підприємців не знають своїх прав і можливостей захисту інтелектуальної власності, що знижує загальний рівень захисту. Власники прав можуть мати труднощі з отриманням актуальної інформації про права, процедури та зміни в законодавстві, що ускладнює запобігання порушенням. Це можна досягти через освітні програми, інформаційні кампанії та співпрацю з медіа.

4. Недосконала система реєстрації та захисту прав. Процес патентування часто є тривалим і дорогим, що може ускладнювати доступ до захисту винахідницьких ідей для малого бізнесу та стартапів. Також є ризик зловживання патентними правами, коли великі компанії реєструють загальні

технології, блокуючи ринок для інших. Недосконала система реєстрації та захисту прав інтелектуальної власності в Україні є важливою проблемою, яка потребує додаткової уваги. Процедури реєстрації об'єктів інтелектуальної власності в Україні часто є складними, тривалими та неефективними. Процедура реєстрації прав може бути заплутаною та тривалою, що заважає своєчасному отриманню та захисту прав. Підприємці можуть зіштовхуватись з бюрократичними бар'єрами та затримками. Процес реєстрації може бути заплутаним і затягнутим, що ускладнює швидке отримання захисту. Це створює додаткові перешкоди для захисту прав і демотивує бізнес від активного використання інструментів інтелектуальної власності. Необхідно спростувати процедури, робити їх більш прозорими та доступними. Для малих і середніх підприємств витрати на реєстрацію прав ІВ можуть бути значними, що може спонукати їх не захищати свої ідеї та інновації належним чином. Порухення прав інтелектуальної власності часто залишаються безкарними, через що правовласники не завжди можуть захистити свої інтереси. Різні рішення судів щодо невеликих суперечок можуть призводити до непередбачуваних результатів, що підриває довіру до системи захисту прав інтелектуальної власності.

5. Міжнародна співпраця. Інтелектуальна власність часто стає предметом міжнародних спорів, особливо у випадках, коли компанії з різних країн намагаються захистити свої інновації на глобальному ринку. Відсутність уніфікованих міжнародних стандартів ускладнює вирішення таких питань. Україна активно інтегрується в міжнародну спільноту, що вимагає адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів. Участь у міжнародних договорах та угодах сприяє покращенню захисту інтелектуальних прав. Проте, це вимагає від держави активних дій щодо імплементації таких норм у національну правову систему.

6. Електронна комерція та цифрові права. З розвитком цифрових технологій питання захисту авторських прав стає ще гострішим. Онлайн-платформи часто стикаються з проблемами захисту контенту, а правовласники шукають нові механізми для контролю за використанням своїх творів в інтернеті. З розвитком інтернету та електронної комерції з'являються нові виклики у сфері інтелектуальної власності. Цифрові піратські копії, несанкціоноване використання авторських творів та інші порушення в інтернеті потребують нових підходів до регулювання і захисту. Важливо, щоб законодавство і правозастосування встигали за розвитком технологій.

7. Розвиток інноваційної діяльності. З одного боку, права ІВ стимулюють інновації, але з іншого боку, жорсткий захист може обмежувати доступ до нових технологій, особливо для країн, що розвиваються, або для соціально важливих секторів, таких як медицина. Інноваційна діяльність є ключовим елементом розвитку економіки. Проте, в Україні поки що недостатньо розвинені механізми захисту інноваційних ідей та їх комерціалізації. Держава має сприяти розвитку інноваційної екосистеми, створювати умови для залучення інвестицій у цю сферу та забезпечувати належний рівень правового захисту.

8. Оцінка вартості інтелектуальної власності. Оцінка вартості прав на ІВ є складним процесом. Інтелектуальні активи часто мають нематеріальний характер, і визначити їхню точну ринкову вартість може бути важко. Це створює труднощі під час операцій купівлі-продажу або ліцензування.

Висновки. Проблеми у сфері інтелектуальної власності в Україні потребують комплексного підходу до їх вирішення. Важливо удосконалювати законодавство, покращувати правозастосовну практику, підвищувати рівень правової культури та розвивати міжнародну співпрацю [4, 8, 12]. Лише таким чином можна забезпечити ефективний захист прав інтелектуальної власності, що сприятиме економічному розвитку та підвищенню конкурентоспроможності України на світовій арені.

Ці проблеми потребують комплексного підходу та реформ для покращення ситуації. Їх вирішення цих проблем є важливим кроком для покращення інвестиційної привабливості та підтримки інновацій в Україні. Для вирішення економіко-правових проблем у сфері інтелектуальної власності необхідно вдосконалювати законодавчі бази, адаптувати їх до технологічного прогресу та сприяти міжнародній співпраці. Це забезпечить ефективний захист інновацій та справедливу конкуренцію на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Sikorska M., Kocziszky György, Pererva P.G. (2017) Compliance service at guest services enterprises // Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій економіці: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Полтава: ПУЕТ, 2017. С. 389-391.

2. Перерва П.Г. Управление сбытом промышленной продукции в системе маркетинга.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991. 93 с.

3. Перерва П.Г., Борзенко В.І., Кобелева Т.О. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 1002 с.

4. Перерва П.Г., Косенко А.В., Маслак М.В., Матросова В.О., Долина І.В. Розвиток організаційно-економічного механізму управління розвитком індустрії туризму та гостинності. Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Економічні науки. 2018. № 48 (1324).

5. Экономическая оценка инновационного потенциала : монография / А.П.Косенко [и др.]; ред.: П.Г.Перерва, Д. Коциски. Харьков : НТУ "ХПИ"; Мишкольц: Мишкольц. техн. ун-т, 2008. 170 с.

6. Перерва П.Г., Косенко А.В., Маслак М.В., Матросова В.О., Долина І.В. Формування управлінської, маркетингової та інноваційної політика на підприємствах туристичної індустрії. Вісник Національн. технічн. університету «ХПІ». Серія: економічні науки. 2018. № 47. С. 114-120.

7. Kosenko A.V., Tkachev M.M., Kobieliiev V.M., Pererva P.G. (2018) Innovative compliance of technology to combat corruption // Innovative management: theoretical, methodical, and applied grounds / S.M. Illiashenko, W.Strielkowski (eds.). 1st edition. Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement. P.285-295.

8. Nagy S., Sikorska M., Pererva P. (2018b) Current evaluation of the patent

with regarding the index of its questionnaire. Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами: матеріали 9-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 19 квітня 2018 р. Київ: НАУ, 2018. С. 21-22.

9. Перерва П.Г. Маркетинг на промисловому підприємстві. М.: НПО "РИМ", 1991. 79 с.

10. Pererva P.G., Kobieliava T.O., Shaulska L.V. (2023) Entrepreneurial Risks: Essence, Classification and Management Opportunities // Економічний журнал Одеського політехн. університету. 2023. № 1(23). С. 43-50. URL: <https://economics.net.ua/ejoru/2023/No1/43.pdf>.

11. Pererva P.G., Kocziszky G., Szakaly D., Veres Somosi M. (2012) Technology transfer / P.G.Pererva. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.

12. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.O. (2019) Compliance program: [tutorial]. Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt». 689 p.

Андрій ЄВССЄВ

аспірант, Національний технічний університет «ХПИ»

науковий керівник: Петро ПЕРЕРВА

д.е.н., професор, Національний технічний університет «ХПИ»,

ФОРМУВАННЯ МЕТОДІВ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності (ІВ) є важливим елементом економічного розвитку, оскільки дозволяє підприємствам та інноваторам отримувати вигоду від своїх ідей та винаходів. Формування методів комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності є ключовим етапом для перетворення інновацій в економічні активи, які приносять прибуток [1-12]. Ефективна комерціалізація дозволяє не лише захистити інтелектуальну власність, але й максимально використати її потенціал для створення доданої вартості.

Існує декілька важливих форм комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, кожна з яких має свої особливості та застосовується в залежності від конкретних обставин [1, 5, 7, 9]. До основних методи комерціалізації об'єктів ІВ пропонуємо віднести наступні.

1. Ліцензування. Ліцензування — це договір між власником ІВ (ліцензіаром) і іншою стороною (ліцензіатом), що надає ліцензіату право використовувати об'єкт ІВ відповідно до умов, зазначених у договорі. Для здійснення ліцензування важливо дотримуватися всіх правових норм, оформлюючи ліцензійні договори, які чітко визначають умови використання, терміни, обсяги та фінансові зобов'язання. Ліцензування є однією з найбільш розповсюджених форм комерціалізації ІВ. Власник об'єкта ІВ (ліцензіар) надає дозвіл іншій стороні (ліцензіату) на використання об'єкта на певних умовах.